

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ветеринарної репродуктології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
Микола ЦВІЛІХОВСЬКИЙ
_____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри акушерства,
гінекології та біотехнології
відтворення тварин
Протокол № 14 від “4” червня 2024 р.
Завідувач кафедри
_____ Олександр ВАЛЬЧУК

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
_____ Гарант ОП
Лариса Шевченко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВЕТЕРИНАРНЕ АКУШЕРСТВО, ГІНЕКОЛОГІЯ І АНДРОЛОГІЯ»**

Галузь знань: **21 – «Ветеринарія»**

Спеціальність: **212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»**

Освітня програма: **«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»**

Факультет ветеринарної медицини

Розробник: Бородиня В. І., доцент кафедри ветеринарної репродуктології,
канд. вет. наук, доцент

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни «Ветеринарне акушерство, гінекологія і андрологія»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»</i>	
Освітня програма	<i>«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	<i>Залік, екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної форми здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	4	
Семестр	7,8	
Лекційні заняття	<i>60 год.</i>	
Лабораторні заняття	<i>60 год.</i>	
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – засвоєння студентами теоретичного і практичного матеріалу з фізіології розмноження і методів відтворення продуктивних тварин, отримання і вирощування здорового молодняку, поширення, патофізіології, діагностики, лікування і профілактики акушерської, гінекологічної, андрологічної і неонатальної патології, що впливає на інтенсифікацію відтворення сільськогосподарських тварин і ефективність виробництва тваринницької продукції, її якість, біологічну та екологічну безпеку.

Завдання: 1. Засвоїти методи отримання, оцінки, зберігання та транспортування сперми різних видів сільськогосподарських тварин.

2. Освоїти форми організації і методи штучного осіменіння самок сільськогосподарських тварин.

3. Навчитися визначати стадії статевого циклу і оптимальний час осіменіння або парування тварин.

4. Вивчити процеси запліднення, фізіологію вагітності, родів та післяродового періоду у самок сільськогосподарських тварин.

5. Вивчити методи діагностики вагітності та неплідності у тварин.

6. Вивчити методи діагностики, лікування та профілактики захворювань тварин з патологією статевого апарату.

7. Засвоїти методи діагностики лікування та профілактики захворювань новонароджених тварин.

8. Засвоїти методи діагностики лікування та профілактики захворювань молочної залози.

9. Оволодіти методикою проведення акушерської та гінекологічної диспансеризації корів в господарствах.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): – здатність розв’язувати складні завдання і проблеми у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

– знання та розуміння ветеринарного акушерства, гінекології і андрології як науки та навчального предмета і його значення для гармонійного формування наукової картини світу, а також розуміння специфіки професійної діяльності в галузі;

– здатність до набуття спеціальних концептуальних знань на рівні новітніх досягнень науки, які є основою для інтегрального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті навчальної, навчально-методичної роботи і подальшої професійної діяльності;

– здатність до аналізу власної професійної діяльності щодо реалізації мети і завдань закладу освіти, до професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших освітніх компетентностей.

загальні компетентності (ЗК):

– володіти культурою мислення, здатністю до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення;

– вміти логічно вірно, аргументовано і ясно сформулювати усну та письмову мову;

– вміти використовувати нормативні документи в своїй діяльності;

– усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіти високою мотивацією до виконання професійної діяльності;

– володіти основними методами захисту виробничого персоналу і населення від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійних лих;

– використовувати знання іноземної та латинської мов для отримання інформації професійного характеру з іноземних і вітчизняних джерел;

– здійснювати економічний аналіз і прогноз своєї діяльності;

– прагнути до встановлення міжнародних контактів для підвищення професійного рівня і обміну досвідом;

– використовувати основні закони природничо-наукових дисциплін в професійної діяльності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

– вміти правильно користуватися медико-технічною та ветеринарною апаратурою та інструментарієм в лабораторних, діагностичних і лікувальних цілях і володіти технікою обстеження тварин;

- знати основи загальної профілактики і загальної терапії при акушерсько-гінекологічній патології тварин;
- знати спеціальну патологію, терапію і профілактику акушерсько-гінекологічної патології;
- проводити клінічне обстеження і призначати необхідне лікування відповідно до поставлених діагнозів;
- здійснювати необхідні діагностичні акушерсько-гінекологічні заходи;
- знати методи асептики і антисептики і їх застосування у практиці ветеринарного акушерства;
- дотримуватися правил роботи з медикаментозними засобами і їх зберігання;
- здійснювати профілактику, діагностику та лікування тварин з акушерсько-гінекологічною патологією при отруєннях та радіаційних ураженнях;
- проводити ветеринарно-санітарну оцінку і контроль виробництва безпечної продукції тваринництва і рослинництва, знати правила перевезення вантажів, підконтрольних ветеринарній службі;
- вміти застосовувати інноваційні методи наукових досліджень у ветеринарії.

Програмні результати навчання (ПРН): 1. Володіти державною та іноземною (іноземними) мовами для можливості усного й письмового спілкування з фахівцями галузі та представниками інших професій і галузей з метою вирішення професійних завдань, для роботи з національними і міжнародними нормативно-правовими актами, науковими працями, методичними розробками, рекомендаціями, інструкціями тощо.

2. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності, а також розуміти необхідність постійного підвищення рівня професійної кваліфікації.

3. Володіти методами та методиками державного (внутрішнього) контролю на підконтрольних потужностях для гарантування безпечності харчового ланцюга, уміти контролювати, оцінювати та управляти ризиками під час виробництва та обігу харчових продуктів.

4. Володіти знаннями про хвороби тварин різної етіології та уміти застосовувати адекватні методи і методики клінічних та лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин різних класів і видів, знати шляхи подальшого використання хворих тварин і продукції, одержаної від них, а також від тварин, підданих лікуванню, профілактичним чи іншим обробкам тощо.

5. Володіти методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем і способів утримання, догляду, годівлі, напування та експлуатації тварин, стану тваринницьких об'єктів, належної експлуатації технологічного обладнання тощо.

6. Володіти навичками та знаннями, необхідними для ведення ветеринарного обліку, оформлення звітної та іншої необхідної документації, уміти ідентифікувати та встановлювати відповідність харчових продуктів вимогам нормативно-правових актів та іншим відомостям, наведеним в інформації для споживача або у декларації виробника.

7. Мати необхідні знання та уміння для здійснення судово-ветеринарної експертизи згідно з чинним законодавством.
8. Уміти проводити необхідні клінічні та лабораторні дослідження для загальної ветеринарної превенції на потужностях з виробництва і переробки продуктів тваринництва, здійснювати ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, визначати безпечність кормів, кормових добавок тощо, а також для забезпечувати належний санітарний стан тваринницьких потужностей.
9. Розуміти суть професії, знати підходи та методи оцінювання різних виробничих ситуацій, володіти абстрактним мисленням та вміти аналізувати можливий подальший перебіг цих ситуацій, уміти приймати обґрунтовані рішення, організовувати та здійснювати якісне виконання прийнятих рішень з дотриманням морально-етичних норм, правил і принципів біобезпеки та біоетики під час використання у професійній діяльності різних біологічних агентів з прагненням до збереження навколишнього середовища.
10. Володіти правовим мисленням і культурним стилем правомірної поведінки у повсякденному житті як у міжособистісних відносинах, так за співпраці із представниками судових та правоохоронних органів під час інспекторської діяльності.
11. Володіти методами контролю ефективності проведення санації різних потужностей з виробництва і переробки продуктів тваринництва відповідно до вимог національних і міжнародних нормативно-правових актів.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
повного терміну денної форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Біотехнологія відтворення тварин							
Тема 1. Вступ. Морфологічна структура та функція органів статеві системи самців.	1	6	2		2		2
Тема 2. Отримання сперми від плідників. Фізіологія і біохімія сперми.	2	6	2		2		2
Тема 3. Розбавники і розбавлення сперми плідників, способи зберігання та транспортування сперми.	3	6	2		2		2
Тема 4. . Морфологічна структура та фізіологічна функція органів статеві системи самок.	4	6	2		2		2
Тема 5. Статевий цикл самок і технологія їх осіменіння та визначення оптимального часу введення сперми.	5	6	2		2		2
Тема 6. Фізіологія запліднення і ембріогенезу.	6	6	2		2		2

Тема 7. Сучасні напрямки біотехнології відтворення тварин. Трансплантація ембріонів у тварин.	7	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 1	42		14		14		14
Змістовий модуль 2. Вагітність, роди							
Тема 8. Фізіологія вагітності.	8	6	2		2		2
Тема 9. Діагностика вагітності та неплідності у тварин.	9	6	2		2		2
Тема 10. Патологія вагітності.	10	6	2		2		2
Тема 11. Профілактика патології у тварин в період вагітності	11	6	2		2		2
Тема 12. Аборт у тварин.	12	6	2		2		2
Тема 13. Роди у тварин.	13	6	2		2		2
Тема 14. Патологія родів.	14	6	2		2		2
Тема 15. Оперативне акушерство.	15	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 2	48		16		16		16
Змістовий модуль 3. Післяродовий період, хвороби молочної залози і новонароджених							
Тема 16. Фізіологія післяродового періоду.	16	6	2		2		2
Тема 17. Патологія післяродового періоду у тварин.	17	6	2		2		2
Тема 18. Фізіологія та патологія новонароджених тварин.	18	6	2		2		
Тема 19. Фізіологія молочної залози.	19	6	2		2		2
Тема 20. Мастит у ВРХ.	20	6	2		2		2
Тема 21. Мастит овець, кіз, свиноматок і кобил.	21	6	2		2		2
Тема 22. Нетрадиційні методи лікування та діагностики у ветеринарному акушерстві і гінекології.	22	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 3	42		14		14		24
Змістовий модуль 4. Ветеринарна гінекологія та андрологія							
Тема 23. Хвороби яєчників у тварин.	23	6	2		2		2
Тема 24. Неплідність тварин: поширення причини та класифікація.	24	6	2		2		2
Тема 25. Симптоматична неплідність.	25	6	2		2		2
Тема 26. Профілактика неплідності с.-г. тварин..	26	6	2		2		2
Тема 27. Акушерська і гінекологічна диспансеризація	27	6	2		2		2
Тема 28. Інформаційні технології в тваринництві.	28	6	2		2		2
Тема 29. Неплідність самців: поширення, причини, класифікація. Імпотенція плідників: діагностика, лікування та профілактика.	29	6	2		2		2
Тема 30. Андрологічна диспансеризація.	30	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 4	48		16		16		16
Усього годин	180		60		60		60

3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Особливості будови штучних вагін та послідовність складання і підготовка їх до отримання сперми. Технологічні та ветеринарно-санітарні правила роботи зі спермою.	2
2	Тема 2. Макроскопічна оцінка еякуляту за об'ємом, кольором, запахом та консистенцією. Мікроскопічна оцінка сперми за рухливістю та густиною.	2
3	Тема 3. Визначення концентрації сперматозоїдів у спермі плідників. Визначення кількості живих та патологічних форм сперматозоїдів.	2
4	Тема 4. Вивчення впливу на сперматозоїдів фізичних та хімічних факторів. Оцінка якості сперми за виживанням сперматозоїдів. Розрахунок кількості спермодоз, які можна приготувати з одного еякуляту.	2
5	Тема 5. Штучне осіменіння жуйних. Підготовка інструментів, тварин, техніка проведення осіменіння.	2
6	Тема 6. Штучне осіменіння кобил, і свиноматок. Підготовка інструментів, тварин, техніка проведення осіменіння.	2
7	Тема 7. Штучне осіменіння сук, кішок, кролиць. Підготовка інструментів, тварин, техніка проведення осіменіння.	2
	Колоквіум 1.	
8	Тема 8. Вивчення плодових оболонок, пупкового канатика, плацент та кровообігу плодів різних видів тварин. Визначення віку плодів різних видів тварин.	2
9	Тема 9. Клінічні методи діагностики вагітності та неплідності самок тварин. Методика ректального дослідження статевих органів корів і кобил.	2
10	Тема 10. Визначення термінів вагітності у корів та кобил ректальним методом (вправи на відкритому і закритому фантомах).	2
11	Тема 11. Сучасні лабораторні методи визначення вагітності у тварин. Ультразвукова діагностика тільності, стану плода і плодових оболонок.	2
12	Тема 12. Акушерські інструменти, їх підготовка та застосування під час надання акушерської допомоги тваринам.	2

13	Тема 13. Акушерська термінологія. Визначення взаємовідношень плода і родових шляхів.(Вправи на відкритому і закритому фантомах).	2
14	Тема 14. Основні правила надання акушерської допомоги тваринам під час родів (вправи на відкритому і закритому фантомах).	2
15	Тема 15. Клінічне дослідження тварин перед та під час родів Патологічні роди у тварин.	2
	Колоквіум 2.	
16	Тема 16. Дослідження тварин у післяродовий період. Субінволюція матки.	2
17	Тема 17. Випадіння матки та післяродовий парез у тварин.	2
18	Тема 18. Післяродовий метрит у тварин.	2
19	Тема 19. Хвороби дійок у корів: тугодійність, лакторея, рани	2
20	Тема 20. Хвороби новонароджених тварин. клінічне дослідження, розробка превентивних заходів.	2
21	Тема 21. Діагностика, основні принципи лікування і профілактики маститу.	2
22	Тема 22. Субклінічний мастит у корів. Методи діагностики та основні принципи лікування і профілактики.	2
	Колоквіум 3.	
23	Тема 23. Діагностика неплідності у корів. Хронічний метрит.	2
24	Тема 24. Функціональні розлади яєчників. Діагностика і основні принципи лікування і профілактики.	2
25	Тема 25. Методика проведення акушерсько-гінекологічної диспансеризації корів та аналіз отриманих результатів.	2
26	Тема 26. Методика підрахунку економічних збитків від неплідності у корів.	2
27	Тема 27. Підготовка і проведення андрологічного обстеження плідників.	2
28	Тема 28. Діагностика неплідності самців.	2
29	Тема 29. Парувальна і запліднювальна імпотенція самців. Діагностика, основні принципи лікування і профілактики.	2
30	Тема 30. Методика проведення андрологічної диспансеризації та аналіз отриманих показників. Заходи профілактики за андрологічної патології.	2
	Колоквіум 4. Допуск до іспиту.	

Всього 60 год.

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Розбавлення сперми (правила розбавлення сперми, вимоги до розріджувачів і їх компонентів та їх значення).	10
2	Тема 2. Нейроендокринна регуляція статевого циклу в тварин, періоду вагітності і родів.	10
3	Тема 3. Фетотомія. Кесарів розтин. Затримання посліду.	10
4	Тема 4. Профілактика післяродової патології у тварин.	10
	Тема 5. Нетрадиційні методи лікування тварин з акушерською патологією.	10
	Тема 6. Неплідність корів за інфекційних та інвазійних хвороб.	10

Всього 60 год.

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- залік;
- модульні тести;
- лабораторні роботи;
- самостійні роботи.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, пояснення, дискусія, інструктаж, співбесіда);
- наочний метод (ілюстрування, демонстрація, самостійне спостереження);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- практичний метод (лабораторні заняття, практична робота);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- залік;
- модульне тестування;
- есе, реферати;
- лабораторні роботи;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення.

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=728>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації.

– Основні:

1. Яблонський В.А. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. / Яблонський В.А., Хомин С.П., Калиновський Г.М. та ін. // Вінниця: Нова Книга, 2011. – 600 с.

2. Яблонський В.А. Біотехнологія відтворення тварин / В.А. Яблонський. – К.: Арістей, 2004. – 296 с.
3. Яблонський В.А. Практичне акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин / В.А. Яблонський. – К., Урожай, 2002. – 319 С.

– Допоміжні:

1. Ветеринарна перинатологія / В.П. Кошовий, М.М. Іванченко, П.М. Склярів та ін. – Харків: в-во Шейниной Е.В., 2008. – 465 с.
2. Гришко Д. С. Лекції з ветеринарного акушерства / Д.С. Гришко – Харків : Прапор, 2003. – 398 с.
3. Косенко М.В. Відтворення молочного поголів'я / М.В. Косенко, Б.М. Чухрій, О.І. Чайковська. – Львів: Українські технології, 2005. – 228 с.
4. Журавель М.П. Технологія відтворення сільськогосподарських тварин / М.П. Журавель, В.М. Давиденко. К.: Видавничий дім „Слово”, 2005. – 336 с.
5. Завірюха В. Патологія органів розмноження та стимуляція продуктивності корів / В. Завірюха, Б. Куртяк. – Львів» ТеРус», 1999. – 148 с.
6. Косенко М.В. Диспансеризація в системі профілактики неплідності і контролю відтворної функції сільськогосподарських тварин / М.В. Косенко. – К.: Урожай, 1995. – 232 с.
7. Справочник по ветеринарному акушерству / Г.В. Зверева, В.Н. Олескив, С.П. Хомин[и др.]; Под ред. Г.В. Зверевой. – К.: Урожай, 1985. – 280 с.
8. Фахові журнали і збірники наукових праць навчальних та науково-дослідних організацій.
9. Літературні джерела у мережі інтернет.

– Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/nd/> – Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України
2. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
3. <http://gchera-ejournal.nubip.edu.ua/>
4. Верховна Рада України: <http://rada.gov.ua/>
5. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів: <http://www.consumer.gov.ua/>
6. Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (МЕБ): <http://www.oie.int/>
7. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua>
8. Наукова бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України: library.nubip.edu.ua
9. Національна Наукова Сільськогосподарська Бібліотека Національної Академії Аграрних Наук: www.dnsgb.com.ua
10. FAO: <http://www.fao.org>.